

Bossen zuiveren geen water

Natuurlijke processen in bossen leveren geen significante bijdrage aan de kwaliteit van het grondwater. De invloed van bossen op de waterkwaliteit blijkt eerder andersom te zijn: bomen filteren vuile deeltjes uit de lucht die via de bladeren en de stam in het grondwater terechtkomen. Tot die conclusie komt ingenieursbureau DHV na een onderzoek in opdracht van waterleidingbedrijf Vitens.

Eind 2006 is door Provinciale Staten van Gelderland een motie met de titel 'Bossen zuiveren water' aangenomen. De strekking van de motie was dat zuiveren van water door bossen een sympathiek idee is dat financieel gesteund mag worden. Het onderzoek van DHV richtte zich op de bijdrage van de aanwezigheid van bossen en specifiek bosbeheer aan de grondwaterkwaliteit, of deze tot een besparing op de zuiveringsinspanning leiden en of een vergoeding aan boscijgenaren redelijk en praktisch uitvoerbaar is. Hiertoe zijn verschillende deskundigen op het gebied van de

relatie tussen de grondwaterkwaliteit en het landgebruik geïnterviewd en is gebruik gemaakt van de beschikbare literatuur.

De uitkomsten van het onderzoek zijn verrassend. Er is geen sprake van een zuiverende werking voor het grondwater door bossen. Bossen vangen veel stoffen in vanuit de lucht die uiteindelijk in het grondwater terechtkomen. Hierdoor is de uitspoeling groter dan wanneer sprake geweest zou zijn van vlak natuurlijk terrein. De stelling 'Bossen zuiveren lucht' lijkt beter op zijn plaats. Bosbeheer, zoals de

vervanging van naald- door loofbomen of vervanging van oude bomen door jongere bomen, kunnen de uitspoeling enigszins beperken. Hierbij moet wel rekening worden gehouden met tijdelijk hogere uitspoeling door verstoring.

De planologische aanwijzing van bosgebieden biedt wel bescherming tegen risico's van andere activiteiten die een verontreiniging van het grondwater tot gevolg kunnen hebben. De grondwaterkwaliteit onder bossen is daardoor beter dan onder bijvoorbeeld (bemeste) landbouwgrond. Een

functieverandering van landbouw naar bos levert in principe een positieve bijdrage aan de grondwaterkwaliteit.

Een significante relatie tussen de aanwezigheid van bos en de zuiveringskosten bestaat niet, zo blijkt uit het onderzoek. Besparingen op de zuiveringsinspanning zijn alleen mogelijk daar waar de normen (dreigen te) worden overschreden en het waterleidingbedrijf aanvullende maatregelen moet treffen. In sommige gevallen zou hier mogelijk invulling aan kunnen worden gegeven door, in plaats van een extra zuiveringsstap, nieuwe beheermaatregelen of een functieverandering van landgebruik door te voeren. Het gaat dan met name om de situatie waarin de nitraatconcentratie de norm bereikt. Beheermaatregelen hebben alleen kans van slagen wanneer deze passen binnen het bestaande bosbeheer.

Voor het bepalen van de redelijkheid van een vergoeding aan boseigenaren door het waterleidingbedrijf wordt onderscheid gemaakt tussen het in bezit hebben van bos, het treffen van beheermaatregelen en de omvorming van landbouwgrond naar bos. Een aanleiding voor een vergoeding aan boseigenaren voor het hebben van bos ontbreekt. Voor het nalaten van vervuilende activiteiten wordt geen vergoeding verstrekt. Dit zou strijdig zijn met het uitgangspunt 'de vervuiler betaalt'. Boseigenaren treffen bovendien geen specifieke maatregelen ten behoeve van de grondwaterkwaliteit met het oog op de drinkwatervoorziening.

Wanneer een waterleidingbedrijf door het treffen van specifieke beheermaatregelen of de omvorming van landbouwgebieden naar bos wil voorkomen dat een extra zuiveringsstap noodzakelijk is, is het redelijk dat

het waterleidingbedrijf met de boseigenaren afspraken maakt over de verdeling van de kosten. Het is aan het waterleidingbedrijf om een keuze te maken tussen preventieve en curatieve maatregelen, aldus het ingenieursbureau.

Omdat het om hele specifieke situaties en hele specifieke maatregelen gaat, is het bepalen van de vorm en hoogte van een vergoeding altijd maatwerk. Overigens kan, naast het waterleidingbedrijf, ook de provincie als grondwaterbeheerder belang hebben bij het verbeteren van de grondwaterkwaliteit zodat deze voldoet aan de vereisten van de Europese Kaderrichtlijn Water.

Jos Peters, Janine Leeuwis-Tolboom en Maaïke Buysse-Hendriks (DHV)